

LUONNOS 21.6.2022

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta annetun lain voimaantulo-
säännöksen muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaislain muuttamisesta annetun lain voimaantulo-
säännöstä siten, että pelipisteissä tapahtuvaan rahapelaamiseen sovelletaan pakollista tunnistau-
tumista koskevaa sääntelyä kuponkipelaamisen osalta vasta 1.1.2024 lukien.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2023 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen
yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Nykytila ja ehdotetut muutokset	3
2 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
3 Asian valmistelu	6
4 Voimaantulo	6
LAKIEHDOTUS	7
Laki arpajaislain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	7
LIITE	8
RINNAKKAISTEKSTI.....	8
Laki arpajaislain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	8

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Arpajaislaki (1047/2001) uudistettiin 1.1.2022 voimaan tulleella lailla 1284/2021 (HE 135/2021 vp). Arpajaislain uudistuksen tavoitteena oli ehkäistä ja vähentää rahapelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä parantaa rahapelihaittojen seurannan ja haittariskien arvioinnin tietopohjaa. Uudistuksella tavoiteltiin lisäksi arpajaislain vastaisen rahapelitoiminnan torjunnan tehostamista sekä Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan valvonnan ja pelaajien oikeusturvan vahvistamista. Lisäksi tavoitteena oli vahvistaa yksinoikeusjärjestelmän kanavoitukykyä arpajaislailla säädettyyn rahapelitarjontaan rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämisen edelleen tehostamiseksi sekä vahvistaa yksinoikeusjärjestelmän EU-oikeudellista johdonmukaisuutta.

Uudistuksessa arpajaislakiin lisättiin edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeelliset säännökset. Rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi lakiin lisättiin muun ohella säännökset pelaamisen yhteydessä tapahtuvasta pakollisesta tunnistautumisesta. Tunnistautuminen mahdollistaa rajoitusten asettamisen rahapelaamiselle, muiden pelaamisen hallinnan välineiden käyttöönottamisen sekä oman rahapelaamisen kulutuksen seurannan. Pakollinen tunnistautuminen lisää myös pelaamisesta kertyvän pelidatan määrää. Arpajaislain uusien säännösten mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos sekä Veikkaus Oy voivat käyttää pelaamisesta kertyvää tietoa pelaajan henkilötiedot mukaan luettuina rahapelihaittojen ehkäisemisen ja vähentämisen tarkoituksessa lain 51, 54 ja 55 §:n mukaisesti.

Tunnistautunut pelaaminen mahdollistaa muun muassa pelaamisen estymisen, jos pelaaja on asettanut itselleen pelieston tai jos pelaamisella saavutetaan viranomaisen, Veikkaus Oy:n tai pelaajan itsensä asettama kulutusraja tai muu rajoitus. Rajoitus voi olla peliaikaan tai pelimaksuihin taikka pelihäviöiden määrään liittyvä raja. Tunnistautunutta pelaamista koskevan arpajaislain 14 §:n 1 momentin mukaan Veikkaus Oy:n on 13 c §:n 5 momentissa ja 14 c §:ssä tarkoitettujen pelaamiselle asetettujen rajoitusten toteutumisen varmistamiseksi rahapelejä toimeenpantaessa rekisteröitävä pelaaja, avattava pelaajalle pelitili ja varmistettava, että pelaaja voi pelata rahapelejä ainoastaan Veikkaus Oy:n rekisteröityneeksi pelaajaksi tunnistautuneena. Arpajaislain 13 c §:n 5 momentin mukaan sisäministeriön asetuksella säädettävät pelisäännöt voivat sisältää pelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi 1) pelilaji-, pelityyppi- tai pelikohtaisia pelien tahtia ja muita ominaisuuksia koskevia määräyksiä ja 2) pelilaji-, pelityyppi-, peli- ja pelaajakohtaisia määrällisiä ja ajallisia rajoituksia koskevia määräyksiä. Arpajaislain 14 c §:n mukaan Veikkaus Oy:n on tarvittaessa asetettava rahapelien pelaamiselle pelilaji-, pelityyppi-, peli- ja pelaajakohtaisia määrällisiä ja ajallisia rajoituksia pelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä tarjottava pelaajalle mahdollisuus itse asettaa edellä mainittuja rajoituksia.

Kuponkipeleillä tarkoitetaan veikkaus-, vedonlyönti- ja totopelejä, joiden myynti tapahtuu Veikkaus Oy:n myyntipäätteellä. Lain muuttamiseen johtaneessa hallituksen esityksessä on todettu, että kuponkipelien pakollinen tunnistautuminen edellyttää Veikkaus Oy:n mukaan kaikkien pelipisteisiin sijoitettujen yhtiön myyntipäätelaitteiden ja taustaohjelmistojen uusimista. Uusimisen vievän ajan vuoksi lain voimaantulosäännöksen 2 momenttiin on sisällytetty siirtymäaika, jonka mukaan 14 §:n 1 momenttia sovelletaan pelipisteessä tapahtuvaan rahapelaamiseen vasta 1.1.2023 lukien. Raha-automaattia pelattaessa 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin jo lain voimaantulosta lukien eli vuoden 2022 alusta. Voimaantulosäännöksen mukaan muissa kuin sähköisesti toimeenpantavissa raha-arpajaisissa eli niin sanotuissa raaputusarvoissa

14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta vuoden 2024 alusta. Veikkaus Oy on jo omaehtoisesti ottanut tammikuussa 2021 käyttöön pakollisen tunnistautumisen pelipisteisiin sijoitetuissa raha-automaateissa ja heinäkuussa 2021 yhtiön pelisaleihin sijoitetuissa raha-automaateissa ja kasinopeleissä.

Veikkaus Oy:n mukaan pelipisteissä kuponkipelejä myydään tällä hetkellä kolmella elinkaarensa päässä olevalla myyntipäätelaitteella. Yhdellä päätteellä myydään Veikkaus Oy:n veikkaus- sekä vedonlyöntipelejä ja toisella tolopelejä muualla kuin raviradoilla. Lisäksi raviradoilla on käytössä muissa pelipisteissä käytössä olevasta totopelien myyntipäätteistä poikkeava myyntipäätte, joka on myös elinkaarensa päässä. Veikkaus Oy:n mukaan nykyisiin myyntipäätteisiin ei ole rakennettu pakollisen tunnistautumisen mahdollistavaa ominaisuutta tavalla, jossa myyntipäätte estää pelien myynnin ilman pelaajan tunnistautumista. Pelaaja voi pelata tunnistautuneena veikkaus- ja vedonlyöntipelejä mutta Veikkaus Oy:n mukaan näitä pelejä myyvät päätteet eivät estä pelien myyntiä, jos pelaaja ei tunnistaudu. Ainoan poikkeuksen muodostaa urheiluviedonlyöntipeli Pitkävedo, jossa on käytössä kesäkuussa 2021 toteutettu vuorokausikohtainen 1 500 euron ostoraja. Pitkävedon pelaaminen edellyttää ostorajan vuoksi tunnistautumista ja tarvittaessa myyntipäätte estää pelin myynnin ostorajan tultua vastaan. Nykyisillä totopelien myyntiin käytettävillä myyntipäätteillä tunnistautuminen ei ole lainkaan mahdollista.

Veikkaus Oy on tehnyt myyntipäätelaitteuudistukseen liittyvän laitetoimitussopimuksen syksyllä 2020. Laitetoimittaja on ilmoittanut Veikkaus Oy:lle, että koronapandemian aikana alkaneesta globaalista komponenttipulasta johtuen myyntipäätteiden tuotantoerien valmistus ei voi alkaa sopimuksen aikataulun mukaisesti. Sopimuksen mukaisten toimitusten piti tapahtua vuoden 2022 huhti-elokuun aikana. Laitetoimittaja on ilmoittanut pyrkivänsä hankkimaan puuttuvat komponentit tarvittaessa markkinahintaa kalliimmalla hinnalla taatakseen toimitukset Veikkaus Oy:lle loka-marraskuuhun 2022 mennessä. Tällöin Veikkaus Oy ehtisi tekemään tarvittavat laatu- ja laatutestit ja noin kahdeksan viikkoa kestävä asennukset yli 3 000 myyntipaikkaan Suomessa ennen arpajaislain 14 §:n 1 momentin soveltamisen alkamista vuoden 2023 alusta lukien. Veikkaus Oy:n mukaan se on käynyt neuvotteluja laitetoimittajan kanssa ja kertonut laitetoimittajalle aikataulun kriittisyydestä suhteessa arpajaislakiin. Kuitenkaan komponenttien puuttuessa ei tuotantoa päästä vielä aloittamaan eikä Veikkaus Oy voi vaikuttaa toimitusaikatauluun. Veikkaus Oy:llä ei ole sen mukaan mahdollisuutta nopeuttaa komponenttien saatavuutta. Lisäksi Veikkaus Oy:n sopimuskumppanina olevan laitetoimittajan vaihtaminen lyhyellä aikataululla ei ole mahdollista, sillä tämä edellyttäisi uuden julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) tarkoitetun julkista hankintaa koskevan kilpailutuksen valmistelua ja toteuttamista.

Koronapandemia aiheutti yhä jatkuvan maailmanlaajuisen komponenttipulan, jota Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on pahentanut. Komponenttipula on muodostanut esteen uusien myyntipäätteiden valmistamiselle, mikä on edellytys pakollisen tunnistautuneen pelaamisen täysimääräiselle käyttöönololle pelipisteissä tapahtuvalle kuponkipelaamiselle. Veikkaus Oy on alustavasti arvioinut, että uudet myyntipäätelaitteet olisivat käyttöön otettavissa vuoden 2023 kuluessa. Veikkaus Oy:n pyrkimyksenä on kuitenkin ottaa tunnistautunut pelaaminen käyttöön heti kun se on mahdollista.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan arpajaislain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momenttia muutettavaksi siten, että lain 14 §:n 1 momenttia sovelletaan pelipisteissä tapahtuvaan rahapelaamiseen kuponkipelien osalta vasta 1.1.2024 lukien. Veikkaus Oy voisi ottaa pakollisen tunnistautumisen käyttöön jo ennen ehdotettua ajankohtaa.

2 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Keskeiset ehdotukset

Esityksellä ei muutettaisi tunnistautuneena pelaamista edellyttävän sääntelyn sisältöä. Voimaantulosäännöksen muuttamisen tarkoituksena on tunnistautunutta pelaamista pelipisteissä koskevan säännöksen soveltamisajankohdan muuttaminen. Uusi soveltamisajankohta vastaisi pakollisen tunnistautumisen edellytyksenä olevan Veikkaus Oy:n myyntipäätelaiteuudistuksen pakottavien olosuhteiden vuoksi muuttunutta toteutusaikataulua. Siirtymäajan pidentäminen koskisi tunnistautumista kuponkipelaamisessa, sillä käytännössä Veikkaus Oy on ottanut pakollisen tunnistautumisen käyttöön pelipisteisiin sijoitetuissa raha-automaateissa jo vuoden 2021 alussa. Esityksellä ei myöskään olisi vaikutusta pakollisen tunnistautumisen käyttöönoton aikaan tauluun niin sanottujen raaputusarpojen osalta. Raaputusarvoissa edellytettäisiin pakollista tunnistautumista voimaantulosäännöksen mukaisesti vuoden 2024 alusta.

Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä olisi vaikutuksia valtiontalouteen ja valtion talousarvioon. Vaikutukset valtiontalouteen liittyvät esityksen vaikutuksiin Veikkaus Oy:n tuottoon ja Veikkaus Oy:n maksamaan arpajaisveroon. Veikkaus Oy arvioi syksyllä 2021 arpajaislain uudistuksen valmistelun yhteydessä, että sen omaehtoisten vastuullisuustoimenpiteiden ja arpajaislain uudistuksen vaikutuksesta sen tuotto vuonna 2023 olisi noin 732 miljoonaa euroa ja sen maksama arpajaisverotuotto noin 58 miljoonaa euroa. Veikkaus Oy tarkentaa vuoden 2023 tuottoarviotaan syksyllä 2022. Veikkaus Oy on arvioinut, että pakollisen tunnistautumisen siirtyessä esityksen mukaisesti eteenpäin yhtiön tuotto kasvaisi noin 3,5 miljoonaa euroa kuukaudessa (42 miljoonaa euroa vuodessa) ja sen maksama arpajaisveron määrä noin 200 000 euroa kuukaudessa (2,4 miljoonaa euroa vuodessa) verrattuna tilanteeseen, jossa pakollinen tunnistautuminen otettaisiin käyttöön vuoden 2023 alusta lukien.

Vaikutukset Veikkaus Oy:hyn ja sen asiamiehiin

Veikkaus Oy:n mukaan esityksellä ei olisi merkittäviä vaikutuksia yhtiöön. Veikkaus Oy arvioi syksyllä 2021 arpajaislain uudistuksen valmistelun yhteydessä, että kuponkipelien ja raaputusarpojen pakollisen tunnistautumisen käyttöönoton johdosta asiamiesten myyntipalkkiot laskisivat noin 15 prosenttia. Veikkaus Oy arvioi, että näiden pelien osalta asiamiehille maksetaan vuonna 2022 myyntipalkkioita noin 58-62 miljoonaa euroa. Veikkaus Oy arvioi, että kuponkipelaamisen pakollisen tunnistautumisen siirtyessä asiamiehille maksettavat myyntipalkkiot kasvaisivat kuukausittain noin 600 000 eurolla ja vuositasolla noin 7 miljoonalla eurolla siihen saakka, kunnes pakollinen tunnistautuminen otetaan käyttöön.

Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Esityksellä ei olisi vaikutuksia rahapelitoimintaa arpajaislain nojalla valvovaan Poliisihallitukseen. Esityksellä olisi vaikutuksia sosiaali- ja terveysministeriön sekä Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen osalta niiden edellytyksiin toteuttaa arpajaislain 52 §:n mukaista rahapelihaittojen seurantaa ja tutkimusta sekä ehkäisyn ja hoidon kehittämistä siltä osin, kun tehtävän toimeenpano edellyttää Veikkaus Oy:n tietojen hyödyntämistä. Sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen mahdollisuudet saada tietoa arpajaislain 54 ja 55 §:n mukaisesti pelipisteissä tapahtuvan kuponkipelaamisen osalta myöhentyisi voimaantuloajan pidentämisen ajalta siltä osin kuin pelaaminen tapahtuisi tunnistautumatta. Kuten edellä on todettu, vanhentuvalla veikkaus- ja vedonlyöntipelien myyntiin tarkoitettulla päätteellä on mahdollista

pelata tunnistauneena, mutta myyntipäätö ei estä urheiluviedonlyönti Pitkävetoa lukuun ottamatta pelien myyntiä, jos pelaaja ei tunnistaudu. Vanhentuvalla totopelien myyntiin tarkoitettulla päätöksellä ei ole mahdollista pelata lainkaan tunnistauneena. Tämä vaikuttaisi jonkin verran sosiaali- ja terveysministeriön sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kykyyn hoitaa arpajaislain 52 §:ssä säädettyä tehtävää. Epäselvyys pakollisen tunnistauneen pelaamisen käyttöönoton ajankohdasta voi myös vaikeuttaa tulevien tutkimusten suunnittelua ja arpajaislain vaikutusten arviointia.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Arpajaislain uudistuksella toteutettujen rahapelihaittojen ehkäisemistä ja vähentämistä koskevien toimenpiteiden vaikutukset ilmenevät lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Siirtyminen pakolliseen tunnistauneeseen pelaamiseen on arvioitu olevan yksi tehokkaimmista keinoista rahapelihaittojen ehkäisemisessä ja vähentämisessä sen mahdollistaessa edellä selostettujen rajoitusten, pelieston sekä oman pelaamisen kulutuksen seurannan käyttöönoton. Voimaantulosäännöksen esitettävä pidennys siirtäisi pelipisteissä tapahtuvaa pakollista tunnistauneesta kuponkipelaamisen osalta. Kuponkipelejä olisi mahdollista pelata tunnistauneesta joulukuun 2023 loppuun saakka, eivätkä ne olisi edellä mainittujen rajoitusmahdollisuuksien piirissä. Veikkaus Oy:n mukaan se kuitenkin pyrki ottamaan pakollisen tunnistauneen käyttöönoton mahdollisimman pian. Rahapelihaittojen ehkäisemisen ja vähentämisen kannalta tunnistauneen pelaamisen siirtymisen negatiivisia vaikutuksia vähentää se, että kuponkipelaamisessa on pääosin kyse vähärisestä pelaamisesta vedonlyöntipelaamista ja osaa totopelaamisesta lukuun ottamatta. Lisäksi veikkaus- ja vedonlyöntipelaamisen myyntiin tarkoitettulla myyntipäätöksellä pelattaessa pelaajan on mahdollisuus tunnistauneesta vapaaehtoisesti. Tällöin pelaaminen on Veikkaus Oy:n helmikuussa 2022 omaehtoisesti käyttöönotettavan 15 000 euron enimmäisvuositappiorajan piirissä ja pelaaja pystyy myös seuraamaan pelikulutustaan Veikkaus Oy:n sähköisessä palvelussa. Tällä hetkellä veikkaus- ja vedonlyöntipelien myynnistä pelipisteissä toteutuu tunnistauneena lähes puolet (47,7 prosenttia kesäkuussa 2022).

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sisäministeriössä. Sisäministeriö asetti 22.6.2022 hankkeen hallituksen esityksen valmisteleiseksi arpajaislain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamiseksi. Hankkeen asiakirjat löytyvät valtioneuvoston hankesivulla www.valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella SM027:00/2022.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella 22.6.2022-3.8.2022. Hallituksen esitysluonnoksen sisällön teknisestä luonteesta ja luonnoksen suppeudesta johtuen, sekä sen vuoksi, että lakiehdotus liittyy vuoden 2023 valtion talousarvioon, lausuntoaika on lomakaudesta huolimatta kuusi viikkoa. Esitysluonnos on ollut nähtävillä myös hankesivulla.

4 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

arpajaislain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arpajaislain muuttamisesta annetun lain (1284/2021) voimaantulosäännöksen 2 momentti seuraavasti:

Lain 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin pelipisteessä tapahtuvaan rahapelaamiseen vasta 1 päivästä tammikuuta 2024. Raha-automaattia pelattaessa 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin jo lain voimaantulosta lukien. Muissa kuin sähköisesti toimeenpantavissa raha-arpajaisissa 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2024. Lain 62 l - 62 n §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2023.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Sisäministeri Krista Mikkonen

Laki

arpajaislain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan arpajaislain muuttamisesta annetun lain (1284/2021) voimaantulosäännöksen 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Lain 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin pelipisteessä tapahtuvaan rahapelaamiseen vasta 1 päivästä tammikuuta 2023. Raha-automaattia pelattaessa 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin jo lain voimaantulosta lukien. Muissa kuin sähköisesti toimeenpantavissa raha-arpajaisissa 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2024. Lain 62 l - 62 n §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2023.

Lain 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin pelipisteessä tapahtuvaan rahapelaamiseen vasta 1 päivästä tammikuuta 2024. Raha-automaattia pelattaessa 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin jo lain voimaantulosta lukien. Muissa kuin sähköisesti toimeenpantavissa raha-arpajaisissa 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2024. Lain 62 l - 62 n §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2023.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
